

Несвята Софія

Олексій Комаровський

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Розділ I

Полювання на немовля, або Остання спадкоємиця

«Дитина мусить померти» — інших варіантів завершення нинішнього дня Азіз-бей навіть не припускав. Інакше помре сам Азіз-бей.

Дитина помре швидко. Він, у разі невдачі, такого щастя буде позбавлений. За наказом султана його мучитимуть довго, з усілякими хитрощами, на які здатна фантазія придворного майстра тортур — одноокого садиста Ібрагіма Тек-гьозлу.

Відтоді, як великий візир дізнався і доповів султану, що місце перебування останньої спадкоємиці трону візантійських імператорів встановлене, а султан наказав негайно її знищити, доля професійного вбивці, шпигуна і виконавця таємних доручень Азіз-бея навіки поєдналася з долею піврічного немовляти — дівчинки, імені якої він навіть не знав.

Але доля, як відомо, дама примхлива. І її примхи завжди вносять значні корективи до людських планів, навіть якщо це плани всемогутнього повелителя Османської імперії султана Османа III та його вірних слуг.

«Дитина мусить померти» — іще раз наказав сам собі Азіз-бей і прискорив біг нічною вуличкою стародавнього Константинополя, переслідуючи в темряві клятого гяура, який несподівано посмів стати йому на заваді.

«Дитина мусить вижити» — інших варіантів завершення нинішнього дня православний монах Георгій навіть не припускав. Якщо заради порятунку дівчинки від смерті мусить померти він сам — що ж, на все воля Бога.

Поранений монах, тамуючи біль від ножової рани, що постійно кровоточила, лагідно усміхнувся до немовляти, яке міцно спало в кошику на його руках, і прискорив біг. Звуки кроків Георгія лунали, відбиваючись од глухих стін довколишніх будинків, кров

пульсувала, витікаючи з рани, а в його голові бриніла лише одна думка: «Куди? Куди сховати дитину?»

Про себе Георгій не турбувався: головне — виконати священну клятву. Дитина має вижити! Він був готовий на все, аби ця дівчинка, в якій тече кров Палеологів — славетних правителів колись могутньої Візантійської імперії, змогла врятуватися. Щоби згодом продовжити свій древній рід, який офіційно перервався 29 травня 1453 року — у чорний день для всіх православних християн тодішнього світу.

Того дня безжальний османський султан Мехмед Аль-Фатіх зі своїми військами проломив стіни вічного міста — Константинополя та отримав у подарунок відрубану голову Костянтина XI, останнього імператора Візантії й опори світового православ'я, насаджену на спис.

Костянтин XI Палеолог загинув у нерівному бою з османськими завойовниками, будучи офіційно бездітним. Ще за кілька років до падіння Константинополя підданих імператора сповістили, що його кохана дружина — імператриця Катерина з генуезького шляхетного роду Гаттілузіо — віддала душу Богові під час пологів, народивши мертву дитину.

Але так було повідомлено навмисно. Розбитий втратою коханої, імператор знайшов у собі сили здійснити далекоглядний план, що мав урятувати династію. Наче він наперед знав, яка трагічна доля чекає його та його державу.

Новонароджену принцесу таємно взяв під свою турботливу опіку Константинопольський Патріарх Атанасій. За його наказом вірні люди перевезли дівчинку до Греції та сховали в гірському монастирі. Згодом для її захисту Патріарх створив із числа найвідданіших монахів Таємний орден, який опікувався нею та її нащадками понад триста років.

Три століття після падіння столиці Візантії монахи Ордену дбайливо оберігали єдину вцілілу гілку родинного дерева Палеологів, пильно стежачи, щоб нові османські правителі Константинополя не дізналися, що древній імператорський престол не залишився порожнім і весь цей час існували законні претенденти, готові зійти на трон, щойно випаде така нагода.

Протягом усіх трьох століть кожного новонародженого нащадка династії, ризикуючи життям, монахи таємно привозили до Константинополя. Там, так само потай, дітей приносили до колишнього собору Святої Софії, який завойовники перетворили на мечеть. І під величним склепінням древньої православної святині, наче під захисним омофором Богоматері, непомітно для оточення здійснювали сакральний обряд посвяти малечі у майбутні правителі відновленої Візантійської імперії.

Триста років султани з династії Османів безроздільно панували в Константинополі та на колишніх теренах підкореної Візантії. А тим часом, буквально в них під боком, зростали, старішали, помирали й народжувалися нові покоління тих, хто, за сприятливого збігу обставин, міг кинути виклик їхній абсолютній владі.

Але настав момент, якого самовіддані захисники знищеної династії водночас чекали і боялися.

Осман III, двадцять п'ятий Великий султан і падишах Османської імперії, султан султанів, хан ханів, ватажок правовірних і спадкоємець пророка Владики Всесвіту, правитель морів і земель, захисник святих міст Мекки, Медини та Єрусалима, а також самопроголошений імператор Риму-Константинополя (Кайсар-і Рум) усе ж таки дізнався про існування спадкоємців Палеологів, які несли загрозу його статусу правителя.

Осман зійшов на трон у п'ятдесят п'ять років, провівши майже все своє життя в почесному ув'язненні у Кафесі — так званій Клітці — особливій закритій частині султанського палацу Топкапи для

принців династії. Там він майже не мав контакту зі зовнішнім світом і щодня очікував смерті від рук впливових родичів, для яких був небажаним конкурентом у боротьбі за престол. І цей півстолітній щоденний стрес дуже негативно позначився на його характері.

Ставши, нарешті, султаном після смерті бездітного старшого брата Махмуда I, Осман III перетворився на деспотичного, навіженого диктатора з яскраво вираженим комплексом неповноцінності. Він ненавидів музику і вигнав з палацу всіх придворних музикантів, не любив і всіляко уникав жінок, наказавши підбити своє взуття залізними гвіздками, щоб навіть служниці здалеку чули султанові кроки й завчасно розбігалися з його шляху. За час свого правління Осман змінив сім великих візирів, щоби зменшити їхній вплив на державне управління і залишатись єдиновладним правителем отриманої так пізно імперії.

Тож не дивно, що в питаннях збереження особистої влади султан Осман був справжнім параноїком. Аж раптом йому донесли страшну звістку, ніби після трьох віків забуття, здавалось би, назавжди зникла з історії династія візантійських Палеологів ще деся жевріє, загрожуючи будь-якої сприятливої миті відібрати його трон.

Трон, якого він так довго жадав!

Але, на нещастя, одного з членів таємного Ордену захисників династії все ж викрили та схопили шпигуни Османа.

Не витримавши жажливих тортур, бідолаха зрадив священну клятву і розповів, що останнього нащадка Палеологів сьогодні вночі мають таємно привезти до Константинополя, щоби провести сакральний ритуал посвячення в майбутні імператори.

Щойно дізнавшись про це, Осман III віддав єдиний можливий за таких обставин наказ: «Убити всіх!»

— Дитина мусить вижити, — повторив сам собі монах Георгій, прискорюючи біг і намагаючись не струснути кошик, щоб, не дай

Боже, не розбудити немовля.

Азіз-бей теж біг тією самою вуличкою, якою кілька хвилин тому втіквас Георгій. Турок картав себе останніми словами: «Ну, як же він міг схибити?» Зі своїх тридцяти з гаком років майже половину він провів на таємній службі, виконуючи делікатні та криваві завдання великих візирів — перших міністрів султана. Візири змінювались, але кожному наступному були потрібні люди для таємних доручень, коли треба діяти швидко, рішуче і поза межами закону. Тому для Азіз-бея завжди знаходилася робота, яку міг успішно виконати лише він.

Ось і сьогодні, отримавши наказ теперішнього великого візира Бахіра Мустафи-паші на прізвисько Кьосе, що означає «безбородий», кмітливий Азіз-бей одразу розробив план подальших дій. Він заздалегідь розставив своїх агентів на площі довкола мечеті Ая-Софія — колишнього головного християнського собору Візантії, названого на честь Святої Софії — Премудрості Божої. Для підсилення йому було надано загін озброєних до зубів яничарів — особистої гвардії султана.

Усі входи та виходи з мечеті були взяті під нагляд. Підходи до храму контролювалися, а кожного охочого зайти до храму непомітно, прискіпливо оглядали.

Нарешті, пізнього вечора, коли сонце заховалося за стрункі мінарети, Азіз-бей помітив групу підозрілих чоловіків, які рухалися в напрямку мечеті й несли накритий хустиною кошик. Здогадка блискавкою пронизала мозок Азіз-бея: в кошику — дитина!

Він непомітно подав умовний знак агентам. Підозрілих чоловіків негайно оточили, і суворо наказали відкрити кошик.

І тут сталося те, чого Азіз-бей аж ніяк не очікував. Оточені з усіх боків чоловіки, як за командою, раптово вихопили кинджали з-під одягу і блискавично перерізали горлянки вдвічі більшій кількості агентів, ніж було їх самих. Кожний убив двох!

Кров фонтанчиками гранатового соку бризнула довкола, але не встигли перші багрянні краплі впасти на землю, як чоловіки вже вихопили заряджені пістолі та вистрілили в тих агентів, що ще залишалися на ногах.

Один із них, разом із накритим кошиком, стрімголов кинувся із площі геть.

Надворі швидко темнішало. Правовірні мешканці Константинополя зачиняли домівки, щоб здійснити вечірній намаз, тож смертельна гонитва за кошиком із дорогоцінним вантажем відбувалася без зайвих свідків. Георгій біг щосили, а розум горячково шукав вихід: як урятувати дитину?

Лабіринт вузьких вуличок старого міста ставав дедалі заплутанішим. Це давало втікачам надію на порятунок. Але переслідувачі не відставали.

— Якщо він утече, ви помрете! — попередив Азіз-бей заморених тривалою біганиною поплічників, які важко дихали та явно почали здавати. І хоча в нього самого вже несамовито кололо у лівому боці, шпигун зусиллям волі примушував себе не збавляти темп.

— Уперед, заради Аллаха! Хто наздожене шайтана першим, того озолочу! — пообіцяв він, намагаючись підбадьорити агентів.

Ясна річ, Азіз-бей не збирався виконувати свої обіцянки. Золотом він ніколи не розкидався. Але коли йдеться про порятунок власної шкіри, добирати слів не доводилося.

І тут удача, здається, нарешті всміхнулась Азіз-бею!

У запалі втечі Георгій звернув не туди й опинився у глухому куті між сірих кам'яних стін. Він горячково озирався по боках у пошуках шляху до порятунку, а його розлючені тривалою погонєю переслідувачі вже наближалися з виставленими гострими вістрями кинджалів.

Здавалося, фінал погоні був передбачуваним, а смерть утікачів — неминучою...

Та недарма стара мудрість вчить: надія помирає останньою, а найкращим захистом є напад.

Георгій поставив кошик на землю позаду себе і теж дістав кинджал.

— Здавайся, син шайтана! — крикнув Азіз-бей. — Віддай нам кошик, і я тебе помилую!

Азіз-бей із двома агентами, наперед смакуючи перемогу, обережно наближався до настороженого Георгія, який непорушно стояв між ними і дитиною в кошику. Він виглядав дивовижно спокійним, наче не дивився у вічі смерті, що насувалася, а просто намагався розгледіти обличчя незнайомців — чи, бува, не зустрічалися вони раніше?

— Не у твоїй владі мене милувати чи карати. Усе в руках Господніх, — спокійно відповів Георгій, одночасно намагаючись контролювати кожен найменший рух нападників.

— Твоє нікчемне життя зараз у моїх руках! Убити!

Азіз-бей кивком наказав своїм підлеглим оточити Георгія з обох боків, а сам спостерігав, як той був вимушений стежити одночасно за діями своїх ворогів.

Та Георгій не став чекати, доки на нього нападуть. Потужним стрибком він подолав відстань до нападника, що заходив справа, одним відточеним рухом розпанахав йому горлянку лезом кинджала й одразу ж відступив до безцінного кошика.

Другий агент кинувся на нього зі свого боку, але наштрикнувся на лезо так само, як і попередник. Секунда — й обидва нападники корчилились у вуличній пилюці, щедро зрошуючи її власною кров'ю.

Побачивши це, Азіз-бей зі звірячим ревінням кинувся на Георгія. При цьому він не втратив розуму і залишався пильним. Кинджал найманця встиг проштрикнути ребра монаха, а лезо

Георгія зупинила залізна кольчуга, яку Азіз-бей завбачливо одягнув під каптан.

Суперники схопили один одного за руки й кілька секунд боролися, блокуючи повторні удари та з ненавистю дивлячись один одному в очі.

— Віддай кошик, бо здохнеш! — прохрипів Азіз-бей.

— Здохнеш сам, османська собако, — холоднокровно парирував Георгій, чинячи відчайдушний опір.

Монахові вдалося дошкульно вдарити Азіз-бея ногою в пах. Від пекельного болю, що пронизав усе тіло, світ в очах головоріза вмиг потьмянів, і земля вислизнула з-під ніг. Він різко скорчився, впустивши кинджал з руки.

Скориставшись нагодою, Георгій не став брати ще один гріх на душу. Відкинув ногою ворожу зброю якнайдалі й щосили вдарив зігнутого від болю Азіз-бея другою ногою по голові, збивши його з ніг. Потім схопив кошик і прожогом кинувся навітьоки.

Та Азіз-бей був не з тих, хто легко здається чи відмовляється від мети. Тим більше його зовсім не тішила перспектива зустрічі з однооким катом Ібрагімом і його кривавими інструментами. Тож він зібрав усю волю в кулак, зціпив зуби й, стогнучи, піднявся на ноги. Роззирнувшись, підібрав зброю вбитих агентів і кинувся навздогін Георгієві.

— Клянуся, ти не втечеш!

Георгій біг дедалі повільніше. Рана, завдана кинджалом Азіз-бея, виявилася серйознішою, ніж йому здалося спочатку. Кров невпинно юшила, фарбуючи одяг монаха у брунатний колір, а разом із кров'ю його покидали й рештки сил.

Георгій приклав вільну руку до рани і поглянув на закривавлену долоню. Треба було щось терміново вигадати. Звичайно, за інших обставин, він негайно би подбав про перев'язку та ліки. Але не зараз. Тепер головне — якнайшвидше врятувати невинну дівчинку!

Адже після смерті матері під час пологів дитина залишилась єдиною, останньою спадкоємицею імператорського роду. Якщо її не врятувати, трьохсотрічний подвиг братів Георгія виявиться марним!

Монах не мав жодного сумніву, що смертельно небезпечний переслідувач так просто не відстане. Тож він зупинився й уважно роззірнувся. У вікні сусіднього будинку, розчиненому навстіж, видно було освітлену свічками кімнату, де поралась симпатична жінка середніх років.

Рішення виникло миттєво.

Георгій обережно підкрався до вікна, озирнувся, чи нема нікого позаду, дістав сповиту дитину з кошика і акуратно поклав її на підвіконня. Потім постукав по склу і миттєво відступив у темряву.

За кілька хвилин почув плач розбудженої дівчинки й побачив, що здивована жінка забрала її з підвіконня до кімнати. Пересвідчившись, що дитина в безпеці, Георгій уважно озирнувся, підібрав із дороги цеглину, поклав її в кошик і рішуче попрямував назад — тією самою дорогою, якою прибіг сюди. Він мав лише одну мету — будь-що збити Азіз-бея зі сліду спадкоємиці імператорів, а для цього треба було забути про власну безпеку.

Монах, незважаючи на біль і слабкість, дійшов до перехрестя і нарешті помітив Азіз-бея, котрий біг його слідами.

— Егей, син свині й шакала! Ти не це шукаєш? — Георгій підняв кошик із схованою в ньому цеглиною над головою.

Азіз-бей, почувши голос ворога, хижо ошкірився і рішуче рушив уперед.

Поранений монах не став чекати, й щосили кинувся у протилежний бік від місця, де він залишив дівчинку.

Азіз-бей рішуче побіг слідом. Йому здавалося, що Аллах таки змилостився над ним і позбавив ворога розсудливості. Інакше навіть тому було привертати його увагу?

Георгій біг дедалі повільніше. Сил залишалося обмаль, але він не здавався. Наче дикий птах, що вдає з себе пораненого, аби відвести хижака якнайдалі від своїх пташенят, так і знесилений, спливаючий кров'ю Георгій намагався обманути Азіз-бея, щоб той опинився якнайдалі і ніколи не знайшов будинку, де монах залишив дитину.

Нарешті Азіз-бей наздогнав знесиленого Георгія біля високої мурованої огорожі чийогось саду, розлогі дерева якого схилялись аж над вулицею під тягарем стиглих плодів.

Монах розвернувся обличчям до ворога і сперся спиною об холодний мур.

— Ти, мабуть, оцього хочеш? — він підняв кошик вище.

— Так. І я це зараз отримаю. А тебе приріжу, наче брудну свиню, — пообіцяв Георгію Азіз-бей, наперед задоволений успішним завершенням погоні. — Віддай це мені, — Азіз-бей простягнув руку до монаха.

— То візьми сам, якщо тобі дуже треба, — Георгій недобре всміхнувся і раптом, несподівано для Азіз-бея, щосили змахнув рукою з накритим хусткою кошиком, перекинувши його через високий садовий мур.

Азіз-бей завмер від несподіванки, провівши політ кошика поглядом, та зі звірячим гарчанням кинувся на Георгія.

Кинджал турка кілька разів увійшов у тіло пораненого монаха.

Георгій заплющив очі, застогнав, хитнувся, не втримався на ногах і, похитнувшись, упав на Азіз-бея. У ту мить його чиста душа відлетіла до Господа...

Турок бридливо відштовхнув від себе неживого, а тому вже нешкідливого ворога.

— Шакал-оглу! Син шакала! — Азіз-бей спересердя копнув мертве тіло носакон чобота та підняв погляд, міркуючи, як перелізти через огорожу. Паркан, викладений з дикого каменю,

здавався неприступним.

— Так ти ж мені й допоможеш!— Азіз-бей перетягнув труп монаха під самий мур і склав удвічі, примусивши тіло впертись лобом у коліна. Потім відступив на кілька кроків, розігнався, заскочив на спину мертвого Георгія та, відштовхнувшись од неї, підстрибнув угору і вчепився руками за край муру. Напруживши всі сили, Азіз-бей підтягнувся, перекинув ногу і, нарешті, осідлав огорожу.

Кинувши погляд униз, Азіз-бей помітив на землі кошик, накритий хустиною. Турок задоволено вишкірився й зістрибнув з муру вниз. Швидко наблизився до кошика, схопив його, відкинув хустину і зазирнув усередину.

Обличчя Азіз-бея здивовано витягнулося.

— Ах ти ж, пес! — Азіз-бей аж ніяк не очікував знайти в кошику замість жаданої останньої спадкоємиці імператорської династії Палеологів якусь нікчемну брудну цеглину.

— Пес! Смердючий шмат псячого лайна! — розлючений невдачею Азіз-бей дав волю раптовому спалахові гніву й щосили жбурнув цеглину в мур огорожі. Потужним ударом вона врізалась у кам'яну стіну і розлетілася на друзки.

— І що тепер? Де її зараз шукати? — думки Азіз-бея роїлися в його голові, наче розлучені бджоли. Спробувати знайти маленьке немовля у велетенському Константинополі — справа ще безнадійніша, ніж шукати голку в копиці сіна. А раптом дитина вже не в місті? Раптом зарізаний бідолаха встиг передати її своїм спільникам. І тепер вони везуть її на кораблі у Середземне море або мчать на конях у бік західного кордону?

Але як би там не було, а результат один — жадана здобич вислизнула з-під самого носа Азіз-бея. Тепер він змушений доповісти про це помічникові великого візира, а той — передати його слова самому візиру. Візир, своєю чергою, має доповісти про

все султанові Осману, який чекає не слів, а голови немовляти на списі, як колись його славний предок Мехмед Аль-Фатіх отримав голову її далекого прапрапрадіда Костянтина XI. І, не отримавши бажаного, султан винесе єдиний вирок: скарати на горло всіх, хто був хоч трохи дотичний до проваленої справи.

І хитрий розум шпигуна підказав йому єдине правильне рішення: якщо вже султан неодмінно стратить усіх причетних до провалу операції одним списком, то нехай у цьому списку не буде імені Азіз-бея.

Точніше, ім'я, можливо, й буде написано, але написові не можна відрубати голову, перед тим переламавши всі кістки і здерши шкіру зі спини. А живому Азіз-бею — цілком можливо.

Але все це лише за умови, що він потрапить до рук ката. А якщо не потрапить, то залишиться живим та здоровим. І скільки він залишатиметься в такому стані, залежатиме відтепер лише від нього самого.

Хоча для цього потрібно знайти в Константинополі когось не менш впливового за султана, не кажучи вже про великого візира. Але хто б це міг бути? І де такого знайти?

Азіз-бей швидко пройшов уздовж огорожі, доки не відшукав місце, звідки зміг перелізти назад на вулицю. Там він повернувся до нерухомого тіла монаха Георгія і смачно, від усього серця, плюнув на труп переможеного ворога.

— Якщо ти гадав, що зміг урятувати візантійського байстрюка, то дуже помилявся. Присягаюся іменем Аллаха, що все одно розшукаю бісове дитинча і придушу його власними руками. І все це не заради виконання волі султана! Відтепер це вже моя особиста справа. Іншалла!

Азіз-бей дістав кинджал і рішуче розпанахав гострим лезом ліву долоню, щоб слід від рани постійно нагадував йому про щойно виголошену клятву.

Засичавши від болю, він обмотав порізану руку хустиною й ретельно роззирнувся на всі боки, намагаючись зрозуміти, де опинився.

• • •

Далі — у повній книжці «Несвята Софія».
nashaknyga.com.ua